

Endrődi Tájház (Gyomaendrőd)

Az Endrődi Tájház az endrődi településrész 1977-ben létrehozott első muzeális kiállítóhelye. Célja az endrődi paraszttársadalom népi építészetének és lakáskultúrájának a bemutatása

Tartalomjegyzék:

1. Az épület
2. Felépítése
 - 2.1 Konyha
 - 2.2 Nagyház (Nagyszoba)
 - 2.3 Kisház (Hidegház, kisszoba)
 - 2.4 Kiskamra (Fennkamra)
3. Forrás

Az épület

A műemlék jellegű épület építtetője Hunya István, 80 holdas nagygazda. A tájház berendezése a XIX század végi endrődi paraszti élet körülményeit mutatja be. Az 1862-ben épült tájház tornácának a faoszlopait a Körösön úsztatták le Erdélyből. Az előtornác oszlopai és féloszlopai között ívelt tetejű léckerítés fut végig. Helyi szóhasználatban 'soromplónak' nevezik ezt a kis kerítést. Az épület homlokzata vakolathímes, évszámos oromzattal, övpárkánnyal, téglaoszlopos tornáccal, amelyet 1976-ban állítottak helyre. A házcsúcs tengelyében kereszt, felette pedig az építés évszáma római számokkal felírva szalagkeretben látható. A gazdaház az alföldi, középmagyar háztípusba tartozik, annak is az elő- és oldaltornácós változatába. A ház bejárata az oldaltornác felől nyílik és innen a konyhába vezet. A konyhából jobbra a nagyszoba, balra a kisszoba, majd innen a fennkamrába jutunk. Az oldaltornác felől nyílik még a nagykamra, bejárata, melyből leválasztva alakították ki a hombárt. A nagykamra mellett a kocsiszín és a kétállásos istálló helyezkedik el. A ház falai vályogból vannak, a szobák alja földes. Minden bútort, textíliát, amit a házban találunk endrődi mesteremberek készítették.

Felépítése

Konyha

A konyha kezdetben szabadkéményes, de az 1920-as években a nádtető lecserélésekor megszüntették, így a két részre osztása (pítvar konyha) megszűnt. A konyha bútorzata igen egyszerű. Középen András-keresztű lábú asztal, házivászon abrosszal terítve. A bejárati ajtó mellett vizespad található, rajta korsók, cserépkannák. A falon konyhai edények találhatók, főképp olyanok, amelyek őrzik a legősibb nép motívumokat. Pl a madár motívum megtalálható a tálcán, a terítőn, de az életfa motívum is rajta van fazekakon, butélián, szúszéken. Sok szép, ősi motívum található a konyha falára kirakott vajformákon is. Polgári jellegű darab az ajtó mögött álló kredenc. A konyha végében berakott sparihelt áll és innen fűthető a szobai kemence.

Nagyház (nagyszoba)

A nagyszoba berendezése tükrözi a század eleji nagy létszámú családok életvitelét akkoriban általában. A szoba elrendezése régies típusú, sarokra rendezett, (diagonális). A bejárattól balra boglyakemence található, suttal (kuckó) és deszkából készült padkával. Télen a kemence

körül folyt a házimunka, a férfiak kisebb szerszámokat javítottak, kast kötöttek, vagy kukoricát morzsoltak.

Az asszonyok gyakran a kemence körül üldögéltek és fontak, varrtak, kézimunkáztak. A kemencével átellenben lévő sarokban található az asztal a saroklócával. A lóca feletti részt 'szent saroknak' nevezik. Itt található a Lurdesi Mária porcelánszobra, mely a ház házi oltáraként működött. Az asztal körül van a saroklóca, ez volt a férfiak helye, ha bent voltak a szobában. Mindezt a falon lévő pipatórium és az obsitos levél (katonai végelbocsájtó levél) is bizonyítja. Az asztal háziváson abrosszal van leterítve, hétköznap csíkos, ünnepnap szedett mintájúval. A szobában vannak még szőttesek a kemence körül, a törülközőtartón és az ajtó mögötti vacokágyon. Az endrői szőttesek jellegzetessége a fehér alapon piros csíkos (duplaveréses), valamint virág és- madármintás (szedetttes) díszítés. A saroklócával szemben a vetett ágy, a falon szent képek, köztük az endrői jellegzetesség a 'koszorús' kép. Az ágy lábánál kézzel faragott bölcső található, benne egy hímzett pólya és terítő. Az ágy mellett tulipános láda található, melyben az asszony féltett vászonneműi voltak. A ládával szemben polgári jellegű bútor, a fiókos sublót található. Tetején van a kálvária, valamint porcelán csészék, díszkorsók és a szegények kedvelt szentjének Páduai Szent Antal szobra.

Kisház(Hidegház, kisszoba)

A konyhából nyílik a kisház, más néven a hidegszoba. Onnan kapta az elnevezését, hogy nincs benne fűtőberendezés. Ebben a szobában általában nem laktak, csak a család vagyontárgyai voltak itt. Tisztaszobának is nevezték. Ilyen szoba csak a módosabb parasztházaknál volt. Fő helyen a pohárszék és a tornyosra vetett ágy található a hat darab szépen hímzett végű párnával. Az ágy végében kis fogason vasárnapos kendők lógtak, mely a nők ünnepi viseletének fontos darabja volt. A szobában található még asztal, fiókos kanapé, almárium és régies vésett díszítésű kelengyeláda. A falakon szentképek és koszorús képek lógnak.

Kiskamra (fennkamra)

A kamrába a tisztaszobán keresztül lehet jutni. Itt található lisztesláda, szakajtó, gyúródeszka, olajoskanna, fazekak, köcsögök, szilkék, szakajtók és sok sok régi eszköz. A polcokon lekvárosszilkék, paradicsomosüvegek, befőttesüvegek állnak. Érdekes látnivaló a kamra falába vájt titoklyuk, melybe ha kellett elrejtették az élelmiszert a 'vámszedők' elől. A külső kamrában kézműves mesterségek szerszámjai és házilag előállított szerszámok találhatóak.

Forrás:

Kapcsolódó Irodalom:

Endrői Tájház és Helytörténeti Gyűjtemény. Endrői Tájház és Helytörténeti Gyűjtemény és Múzeumbarátok Köre Egyesület, 2004

Külső Hivatkozások

1.Endrői Tájház és Helytörténeti Gyűjtemény. in Gyomaendrőd információs, turisztikai és közösségi portálján (gyomaendröd.com)

<http://www.gyomaendrod.com/latnivalok/muzeum/endrodi-tajhaz-es-helytorteneti-gyujtemeny>

2.Endrői Tájház és Helytörténeti Gyűjtemény-Gyomaendrőd múzeum in UtazzItthon.hu

http://www.utazzitthon.hu/gyomaendrod_endrodi_tajhaz_es_helytorteneti_muzeum.html

